

Sygn. akt VIA Ca 1683/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Małgorzata Borkowska

Sędzia SA – Ewa Stefańska (spr.)

Sędzia SO (del.) – Marcin Łochowski

Protokolant: – sekr. sąd. Beata Pelikańska

po rozpoznaniu w dniu 2 grudnia 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z o.o. z siedzibą w W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Naczelnikowi Urzędu (...) w P.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 25 czerwca 2014 r.

sygn. akt IV C 1407/13

I zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w punkcie pierwszym – zasądza od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Naczelnika Urzędu (...) w P. na rzecz (...) spółki z o.o. z siedzibą w W. kwotę 54.782,29 zł (pięćdziesiąt cztery tysiące siedemset osiemdziesiąt dwa złote dwadzieścia dziewięć groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 3 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty i oddala powództwo w pozostałej części;

- w punkcie drugim – znosi wzajemnie między stronami koszty procesu;

II oddala apelację w pozostałej części;

III znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 1683/14

UZASADNIENIE

Powód (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa reprezentowanego przez Naczelnika Urzędu (...) w P. na jego rzecz kwoty 147.516,32 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Jako podstawę faktyczną roszczenia wskazał okoliczność, że jako dzierżawca udostępnił

odpłatnie do korzystania innym przedsiębiorcom dwanaście urządzeń do gier firmy (...), które następnie zostały zatrzymane przez funkcjonariuszy Urzędu (...) w P. jako dowody rzeczowe w związku z prowadzonymi postępowaniami karno-skarbowymi. Jednakże zatrzymania te były nielegalne, co potwierdzają postanowienia sądów powszechnych uchylające postanowienia prokuratorów o zatwierdzeniu przeszukań i zatrzymań rzeczy. Zdaniem powoda, w rezultacie bezprawnych zatrzymań, poniósł on szkodę tytułem utraconych korzyści wynikających z pozbawienia go możliwości pobierania opłat ryczałtowych od przedsiębiorców korzystających z automatów, a także tytułem straty związanej z koniecznością zapłaty czynszu podmiotowi wydzierżawiającemu urządzenia.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Naczelnika Urzędu (...) w P. i zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa, podnosząc, że działania funkcjonariuszy nie były bezprawne, ponieważ automaty zostały zatrzymane na podstawie obowiązujących przepisów prawa jako dowody rzeczowe w związku z prowadzonymi postępowaniami karno-skarbowymi.

Wyrokiem z dnia 25 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo w całości.

Wyrok Sądu Okręgowego został wydany w oparciu o poniższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

W dniu 1 maja 2010 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. jako dzierżawca zawarła ze (...) z siedzibą w N. (Cypr) jako wydzierżawiającym ramową umowę dzierżawy, której przedmiotem były urządzenia do gier rozrywkowych produkcji (...) z oprogramowaniem do gier zręcznościowych. W § 3 ust. 2 umowy strony ustaliły, że stawka czynszu dzierżawnego wyniesie 970 zł miesięcznie za jedno urządzenie. Anekssem nr (...) z dnia 30 grudnia 2011 r. stawka czynszu dzierżawnego została obniżona do kwoty 679 zł miesięcznie za jedno urządzenie, poczynając od dnia 1 stycznia 2012 r. W § 4 ust. 3 umowy strony ustaliły, że powód jako dzierżawca może udostępniać do używania oraz poddzierżawiać lub wchodzić we wspólne przedsięwzięcia w zakresie przedmiotu dzierżawy z innymi osobami bez uzyskania pisemnej zgody wydzierżawiającego. Powód zawierał innymi przedsiębiorcami umowy o wspólnym przedsięwzięciu, celem wspólnej eksploatacji urządzeń do gier rozrywkowych.

W dniu 1 października 2012 r. powód zawarł z A. Ź. (1) prowadzącą w Ź. lokal pod nazwą (...) umowę o wspólnym przedsięwzięciu, na mocy której strony postanowiły wspólnie eksploatować urządzenia do gier rozrywkowych, przy czym powód miał z tego tytułu otrzymywać opłatę ryczałtową w wysokości brutto 1.100 zł miesięcznie za jedno urządzenie. Umową objęte były trzy urządzenia o nr: (...). W dniu 17 października 2012 r. funkcjonariusze Urzędu (...) w P. dokonali przeszukania lokalu i zatrzymali automaty do gier jako dowody rzeczowe do sprawy karno-skarbowej, albowiem uznali, że urządzenia te służą do gier losowych. Postanowieniem z dnia 13 lutego 2013 r. Sąd Rejonowy w Żyrardowie (...) Wydział (...) w sprawie o sygn. akt II Kp 381/12 uchylił postanowienie Prokuratora Rejonowego w Ź. z dnia 23 października 2012 r. o zatwierdzeniu przeszukania i zatrzymaniu automatów, uznając, że w okolicznościach sprawy wystracające było opisanie przedmiotów i pozostawienie ich u przedsiębiorcy.

Zdaniem powoda wskutek bezprawnych działań funkcjonariuszy celnych w okresie od 18 października 2012 r. do 1 października 2013 r. (data wygaśnięcia umowy) nie uzyskał on opłat ryczałtowych w kwotach po 12.632,20 zł za każdy automat, a więc w łącznej kwocie 37.896,60 zł za trzy urządzenia.

W dniu 18 października 2010 r. powód zawarł z P. W. prowadzącym w P. sklep spożywczy umowę o wspólnym przedsięwzięciu, na mocy której strony postanowiły, wspólnie eksploatować urządzenia do gier rozrywkowych, przy czym powód miał z tego tytułu otrzymywać opłatę ryczałtową w wysokości brutto 1.500 zł miesięcznie za jedno urządzenie. Umową objęte było urządzenie o nr (...). W dniu 19 listopada 2010 r. funkcjonariusze Urzędu (...) w P. dokonali przeszukania lokalu i zatrzymali automat do gry jako dowód rzeczowy do sprawy karno-skarbowej, albowiem uznali, że urządzenie to służy do gier losowych. Postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2011 r. Sąd Rejonowy w Płocku (...) Wydział (...) w sprawie o sygn. akt II Kp 11/11 uchylił postanowienie Prokuratora Rejonowego w P. z dnia 24 listopada 2010 r. o zatwierdzeniu przeszukania i zatrzymaniu automatu uznając, że w okolicznościach sprawy wystracające było opisanie przedmiotu i pozostawienie go u przedsiębiorcy.

Zdaniem powoda wskutek bezprawnych działań funkcjonariuszy celnych w okresie od 20 listopada 2010 r. do 27 grudnia 2010 r. (dzień poprzedzający datę zastąpienia urzędnika innym) nie uzyskał on opłat ryczałtowych za automat w kwocie 1.856,53 zł, a także w okresie tym musiał sam zapłacić czynsz dzierżawny za urządzenie w kwocie 5.464,27 zł. Łączną wysokość szkody powód oszacował na kwotę 7.320,80 zł.

W dniu 7 grudnia 2010 r. powód zawarł z D. K. prowadzącą w G. „Punkt przyjmowania zleceń” umowę o wspólnym przedsięwzięciu, na mocy której strony postanowiły wspólnie eksploatować urządzenia do gier rozrywkowych, przy czym powód miał z tego tytułu otrzymywać opłatę ryczałtową w wysokości brutto 1.500 zł miesięcznie za jedno urządzenie. Umową objęte były trzy urządzenia o nr: (...). W dniu 11 marca 2011 r. funkcjonariusze Urzędu (...) w P. dokonali przeszukania lokalu i zatrzymali automaty do gier jako dowody rzeczowe do sprawy karno-skarbowej, albowiem uznali, że urządzenia te służą do gier losowych. Postanowieniem z dnia 2 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy w Gostyninie (...) Wydział (...) w sprawie o sygn. akt II Kp 76/11 uchylił postanowienia Prokuratora Rejonowego w G. z dnia 15 marca 2011 r. i 30 marca 2011 r. o zatwierdzeniu przeszukania i zatrzymaniu automatów, uznając, że w okolicznościach sprawy wystraszające było opisanie przedmiotów i pozostawienie ich u przedsiębiorcy.

Zdaniem powoda wskutek bezprawnych działań funkcjonariuszy celnych w okresie od 12 marca 2011 r. do 17 marca 2011 r. (dzień poprzedzający datę zastąpienia urzędnika innymi) nie uzyskał on opłat ryczałtowych w kwotach po 290,34 zł za automaty o nr (...), a także w okresie od 12 marca 2011 r. do 26 czerwca 2011 r. musiał sam zapłacić czynsz dzierżawny za urządzenia w kwotach po 3.218,64 zł. Ponadto w okresie od 12 marca 2011 r. do 26 czerwca 2011 r. (data poprzedzająca dzień zwrotu urządzenia) za automat o nr (...) powód nie uzyskał opłat ryczałtowych w kwocie 5.267,80 zł. Łączną wysokość szkody powód oszacował na kwotę 12.285,76 zł.

W dniu 2 sierpnia 2011 r. powód zawarł z K. K. prowadzącym w P. lokal pod nazwą (...) aneks do umowy o wspólnym przedsięwzięciu, na mocy którego strony postanowiły nadal wspólnie eksploatować urządzenia do gier rozrywkowych, przy czym powód miał z tego tytułu otrzymywać opłatę ryczałtową w wysokości brutto 1.500 zł miesięcznie za jedno urządzenie. Umową objęte było urządzenie o nr (...). W dniu 20 października 2011 r. funkcjonariusze Urzędu (...) w P. dokonali przeszukania lokalu i zatrzymali automat do gry jako dowód rzeczowy do sprawy karno-skarbowej, albowiem uznali, że urządzenie to służy do gier losowych.

Zdaniem powoda wskutek bezprawnych działań funkcjonariuszy celnych w okresie od 21 października 2011 r. do 31 października 2013 r. (data wygaśnięcia umowy) nie uzyskał on opłat ryczałtowych za automat w kwocie 36.532,29 zł.

W dniu 22 października 2010 r. powód zawarł z A. K. prowadzącym w S. bar pod nazwą (...) umowę o wspólnym przedsięwzięciu, na mocy której strony postanowiły wspólnie eksploatować urządzenia do gier rozrywkowych, przy czym powód miał z tego tytułu otrzymywać opłatę ryczałtową w wysokości brutto 1.500 zł miesięcznie za jedno urządzenie. Umową objęte było urządzenie o nr (...). W dniu 26 października 2011 r. funkcjonariusze Urzędu (...) w P. dokonali przeszukania lokalu i zatrzymali automaty do gier jako dowody rzeczowe do sprawy karno-skarbowej, albowiem uznali, że urządzenia te służą do gier losowych.

Zdaniem powoda wskutek bezprawnych działań funkcjonariuszy celnych w okresie od 27 października 2011 r. do 31 października 2013 r. (data wygaśnięcia umowy) nie uzyskał on opłat ryczałtowych za automat w kwocie 36.241,95 zł.

W dniu 7 grudnia 2010 r. powód zawarł z D. K. prowadzącą w G. „Punkt przyjmowania zleceń” umowę o wspólnym przedsięwzięciu, na mocy której strony postanowiły wspólnie eksploatować urządzenia do gier rozrywkowych, przy czym powód miał z tego tytułu otrzymywać opłatę ryczałtową w wysokości brutto 1.500 zł miesięcznie za jedno urządzenie. Umową objęte były dwa urządzenia: o nr (...), (...). W dniu 25 marca 2011 r. funkcjonariusze Urzędu (...) w P. dokonali przeszukania lokalu i zatrzymali automaty do gier jako dowody rzeczowe do sprawy karno-skarbowej, albowiem uznali, że urządzenia te służą do gier losowych. Postanowieniem z dnia 2 czerwca 2011 r. Sąd Rejonowy w Gostyninie (...) Wydział (...) w sprawie o sygn. akt II Kp 76/11 uchylił postanowienia Prokuratora Rejonowego w G. z dnia 15 marca 2011 r. i 30 marca 2011 r. o zatwierdzeniu przeszukania i zatrzymaniu automatów, uznając, że w okolicznościach sprawy wystraszające było opisanie przedmiotów i pozostawienie ich u przedsiębiorcy.

Zdaniem powoda wskutek bezprawnych działań funkcjonariuszy celnych w okresie od 26 marca 2011 r. do 26 czerwca 2011 r. (data poprzedzająca dzień zwrotu urządzeń) nie uzyskał on opłat ryczałtowych w kwotach po 4.590,34 zł za każdy automat, a więc w łącznej kwocie 9.180,68 zł za dwa urządzenia.

W dniu 1 sierpnia 2010 r. powód zawarł z K. K. prowadzącym w P. lokal pod nazwą (...) umowę o wspólnym przedsięwzięciu, na mocy którego strony postanowiły wspólnie eksploatować urządzenia do gier rozrywkowych, przy czym powód miał z tego tytułu otrzymywać opłatę ryczałtową w wysokości brutto 1.500 zł miesięcznie za jedno urządzenie. Umową objęte było urządzenie o nr (...). W dniu 7 października 2010 r. funkcjonariusze Urzędu (...) w P. dokonali przeszukania lokalu i zatrzymali automat do gry jako dowód rzeczowy do sprawy karno-skarbowej, albowiem uznali, że urządzenie to służy do gier losowych. Postanowieniem z dnia 30 grudnia 2010 r. Sąd Rejonowy w Płocku (...) Wydział (...) w sprawie o sygn. akt II Kp 632/10 uchylił postanowienie Prokuratora Rejonowego w P. z dnia 13 października 2010 r. o zatwierdzeniu przeszukania i zatrzymaniu automatów, uznając, że w okolicznościach sprawy wystraszające było opisanie przedmiotów i pozostawienie ich u przedsiębiorcy.

Zdaniem powoda wskutek bezprawnych działań funkcjonariuszy celnych w okresie od 8 października 2010 r. do 16 czerwca 2011 r. (data poprzedzająca dzień zwrotu urządzenia) musiał sam zapłacić czynsz dzierżawny za urządzenie w kwocie 8.058,24 zł.

Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny w przedmiotowej sprawie na podstawie dowodów z dokumentów, które uznał za wiarygodne. Oddalił jako zbędny wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości na okoliczność ustalenia wysokości szkody wyrządzonej przez pozwanego na skutek nielegalnego zaboru należących do powoda automatów do gry, albowiem powód dołączył do pozwu faktury, z których wynika wysokość dochodzonego roszczenia.

Sąd pierwszej instancji ocenił powództwo jako niezasadne. Wskazał, że podstawą prawną dochodzonego przez powoda roszczenia jest art. 417 § 1 k.c., zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Wyjaśnił, że przepis ten uzależnia odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa od łącznego wystąpienia przesłanek: bezprawności działania lub zaniechania funkcjonariusza, szkody, a także związku przyczynowego między zachowaniem funkcjonariusza i szkodą. Podkreślił również, iż zgodnie z treścią art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. obowiązek udowodnienia powyższych faktów obciążał stronę, która wywodzi z nich skutki prawne, a więc powoda.

Sąd Okręgowy nie podzielił poglądu powoda, że postanowienia sądów rejonowych uchylające postanowienia prokuratorów rejonowych o zatwierdzeniu przeszukań i zatrzymaniu rzeczy pozwalały na uznanie działań funkcjonariuszy celnych za nielegalne. Wskazał, że nie każde wadliwe działanie organu administracyjnego skorygowane w procedurze odwoławczej lub sądowo administracyjnej może być automatycznie uznane za działanie bezprawne w rozumieniu art. 417 § 1 k.c. Stwierdził, iż sądy rejonowe rozpoznając zażalenia na postanowienia o zatwierdzeniu przeszukań i zatrzymaniu rzeczy nie oceniały bezpośrednio czynności funkcjonariuszy urzędu celnego, lecz czynności prokuratorów rejonowych, którzy zatwierdzali zatrzymanie automatów do gry. Natomiast postanowień prokuratorów rejonowych nie można uznać za bezprawne, ponieważ miały one formalną podstawę w treści art. 217 k.p.k. i były one jedynie wadliwe w ocenie sądów rejonowych.

W ocenie Sądu pierwszej instancji decyzje funkcjonariuszy urzędu celnego o zatrzymaniu automatów były zgodne z przepisami procedury karnej, a następnie zostały zatwierdzone przez prokuratorów rejonowych na podstawie art. 217 k.p.k. Okoliczność, że sądy rejonowe uchylając te postanowienia dokonały odmiennej oceny stanów faktycznych, świadczy jedynie o wadliwości podjętych rozstrzygnięć, lecz nie o ich bezprawności. Ponadto w myśl art. 11 k.p.c. sąd cywilny nie jest związany ustaleniami sądów karnych, albowiem związaną dotyczy tylko prawomocnych wyroków skazujących. Sąd Okręgowy podkreślił, że działanie funkcjonariuszy publicznych w granicach prawa nie może stanowić podstawy do obciążenia Skarbu Państwa odpowiedzialnością odszkodowawczą.

Sąd Okręgowy nie podzielił poglądu powoda, że art. 14 ust. 1 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540) nie mogły być stosowane przez funkcjonariuszy urzędu celnego, skoro ustawodawca nie notyfikował tych przepisów Komisji Europejskiej. Wątpliwości co do obowiązywania powołanych przepisów rozstrzygnął bowiem Sąd Najwyższy w uzasadnieniach postanowień z dnia 28 listopada 2013 r. (sygn. akt I KZP 14/13 i I KZP 15/13). Wprawdzie Sąd Najwyższy odmówił odpowiedzi na pytania: „czy uznanie w myśl wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 lipca 2012 r. w sprawie C-213/11 (Dz.U. UE.L. 1998.204.37), że art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych jest przepisem technicznym w rozumieniu art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 2006 r. (Dz. U-L.363 s. 81) oznacza, że urządzenie gier na automatach, w których gry zawierają element losowości, podlegają regulacjom ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach i zakładach wzajemnych” oraz „czy dopuszczalne jest pociągnięcie do odpowiedzialności karno-skarbowej za występki z art. 107 § 1 k.k.s. osób, które prowadzą grę losową na automacie lub zakład wzajemny wbrew zakazom zawartym w art. 6 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych w sytuacji, gdy projekt tych przepisów nie został przedstawiony przez Państwo Polskie w Komisji Europejskiej w ramach procedury notyfikacyjnej?”.

Jednakże Sąd Najwyższy stwierdził, iż ewentualne przyjęcie, że przepisy art. 6 ust. 1 i art. 14 ust. 1 ustawy o grach hazardowych mają charakter przepisów technicznych w rozumieniu art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 2006 r. nie oznacza, że sądy mogą automatycznie odmówić ich stosowania jako regulacji, do których odsyła art. 107 § 1 k.k.s., z uwagi na niedopełnienie obowiązku notyfikacji. Wyjaśnił ponadto, że naruszenie obowiązku notyfikacji przepisów technicznych ma charakter naruszenia trybu ustawodawczego, którego konstytucyjność może być badana wyłącznie w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym. Jeżeli w konkretnym postępowaniu sąd doszedłby do przekonania, że doszło do takiej wadliwości trybu ustawodawczego, mógłby nie stosować tych przepisów tylko w ten sposób, że zawiesiłby prowadzone postępowanie i skierowałby pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego. Do czasu podjęcia przez Trybunał Konstytucyjny stosownego rozstrzygnięcia, brak jest podstaw do odmowy stosowania przepisów ustawy o grach hazardowych. Ponieważ dotychczas Trybunał Konstytucyjny nie zajmował się problemem zgodności z Konstytucją art. 6 i art. 14 ust. 1 ustawy o grach hazardowych, należy przyjąć domniemanie konstytucyjności tych przepisów. Sąd pierwszej instancji dodatkowo wskazał, że w wyroku z dnia 23 lipca 2013 r. (sygn. akt P 4/11) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 135 ust. 2 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych jest zgodny z art. 2 Konstytucji RP.

Ponadto Sąd Okręgowy odwołał się do poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 stycznia 2014 r. (sygn. akt IV KK 183/13, KZS 2014, nr 5, s. 56), że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie jest właściwy do dokonywania wykładni lub stwierdzenia, że przepisy prawa wewnętrznego państwa członkowskiego nie obowiązują, nawet jeśli prawo to zostało ustanowione celem wykonania przez to państwo zobowiązań unijnych. Z treści art. 267 Traktatu o utworzeniu Wspólnoty Europejskiej wynika bowiem, że Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest uprawniony do orzekania w trybie prejudycjalnym o wykładni Traktatów oraz ważności i wykładni aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii. Natomiast wykładnia prawa krajowego należy do stosujących prawo organów krajowych i sądów powszechnych.

Sąd pierwszej instancji zauważył, że powoływany przez powoda wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 1 lipca 2012 r., zapadły w połączonych sprawach C-213/11, C-214/11 i C-217/11 (...) Sp. z o.o. i inni przeciwko Dyrektorowi Izby (...) w G., został przez niego przytoczony w sposób selektywny. Orzeczenie to dotyczy obowiązku notyfikacji niektórych przepisów ustawy o grach hazardowych, zgodnie z dyrektywą 98/34 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasady dotyczące usług społeczeństwa informacyjnego. Jednak Trybunał nie przesądził w nim jednoznacznie, że art. 14 ust. 1 ustawy ma charakter przepisu technicznego, stwierdzając: „przepis tego rodzaju jak art. 14 ust. 1 ustawy o grach hazardowych, zgodnie z którym urządzenie gier na automatach dozwolone jest jedynie w kasynach gry, należy uznać za „przepis techniczny” w rozumieniu art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34”.

W ocenie Sądu Okręgowego istnieje szereg przesłanek pozwalających na uznanie, że przepisy ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych nie stanowią norm technicznych w rozumieniu dyrektywy notyfikacyjnej i tym samym nie podlegały obowiązkowi uprzedniej notyfikacji. Przepisami technicznymi w rozumieniu dyrektywy, które podlegają obowiązkowi uprzedniej notyfikacji Komisji Europejskiej, są jedynie takie przepisy krajowe, które stanowią przeszkody w swobodnym przepływie towarów w rozumieniu unormowań Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a więc są środkami o skutku równoważnym do ograniczeń ilościowych w przepływie towarów w rozumieniu art. 34 TfUE. Celem dyrektywy jest bowiem zapewnienie możliwie największej przejrzystości krajowych inicjatyw dotyczących wprowadzania norm i przepisów technicznych, aby w możliwie najszerszym stopniu przeciwdziałać barierom w handlu wewnątrzspółnotowym (pkt 2-4 preambuły dyrektywy).

Sąd pierwszej instancji uznał, że przepisy ustawy o grach hazardowych, na podstawie których działali funkcjonariusze celni, obowiązywały. Ponadto z art. 2 w związku z art. 9 ust. 1 pkt. 4 i art. 30 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (Dz. U. Nr 168 poz. 1323 ze zm.) wynikał obowiązek naczelnika urzędu celnego podejmowania kontroli i ścigania sprawców przestępstw w obszarze gier hazardowych. Dlatego czynności podejmowane przez funkcjonariuszy urzędu celnego znajdowały oparcie w przepisach prawa i nie można uznać ich za bezprawne. Nie istnieje również związek przyczynowy pomiędzy niezgodnym z prawem działaniem funkcjonariuszy i poniesioną przez powoda szkodą. Według Sądu Okręgowego to działania powoda, polegające na urządzeniu gier na automatach o niskich wygranych bez uzyskania wymaganych zezwoleń, miały charakter bezprawny.

Od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie apelację wniósł powód (...) sp. z o.o. z siedzibą w W..

Apelacją powód zaskarżył wyrok w całości, wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania odwoławczego, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Zaskarżonemu orzeczeniu powód zarzucił:

1) rażące naruszenie art. 217 § 1 k.p.k. w związku z art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k. i art. 30 ust. 2 i ust. 3, art. 2, art. 30 ust. 2 i ust. 3 oraz art. 9 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej poprzez przyjęcie, że proceduralne normy zawarte w kodeksie postępowania karnego oraz powołane przepisy ustawy o Służbie Celnej mogą samoistnym źródłem uprawnień funkcjonariuszy celnych do dowolnego zatrzymania dowolnej rzeczy, w oderwaniu od tego, czy istnieje skuteczna prawnie norma prawa materialnego typizująca zespół znamion czynu zabronionego, pod kątem której funkcjonariusze dokonują zatrzymania;

2) rażące naruszenie art. 4 ust. 3 i art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w związku z 1 pkt 11 oraz art. 8 ust. 1 Dyrektywy nr 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 2 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego, w kształcie wiążąco zinterpretowanym w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, poprzez przyjęcie, że przepisy krajowe zakazujące urządzania gier na automatach poza obszarem kasyn gry nigdy nie zostały ocenione jednoznacznie jako posiadające charakter techniczny na gruncie Dyrektywy 98/34/WE, podczas gdy kwestia ta została już przesądzona orzecznictwie TSUE składającym się na część wspólnotowego porządku prawnego (*acquis communautaire*), tj. w sentencji wyroku TSUE z dnia 26 października 2006 r. C-65/05 oraz w pkt 24 i pkt 25 orzeczenia TSUE z dnia 19 lipca 2012 r. w sprawach połączonych C-213/11, C-214/11 i C-217/11, gdzie Trybunał przyjął jedynie analogię w dokonanej przezeń wykładni prawa unijnego do wskazanej w sentencji wyroku TSUE z dnia 26 października 2006 r. C-65/05;

3) rażące naruszenie art. 8 ust. 1 i art. 1 pkt 11 Dyrektywy 98/34/WE w kształcie autorytatywnie zinterpretowanym w orzecznictwie TSUE w związku z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej i art. 91 ust. 3 Konstytucji RP poprzez przyjęcie, że sądy nie mogą odmawiać stosowania przepisów technicznych zawartych w ustawie z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych, podczas gdy w świetle wykładni nadrzędnego prawa wspólnotowego ustalonej w wiążącym orzecznictwie TSUE, obowiązkiem każdego sądu krajowego jest odmowa zastosowania obowiązującego

przepisu technicznego nienotyfikowanego Komisji Europejskiej jako pozostającego w sprzeczności z nadrzędnym prawem unijnym;

4) sprzeczność pomiędzy własnymi ustaleniami faktycznymi Sądu w przedmiocie tego, że przyczyną zatrzymania każdego z urzędzeń do gier przez funkcjonariuszy celnych było uznanie, że urządzenia te zawierają element losowy i naruszają wynikający z ustawy o grach hazardowych zakaz urządzania gier na automatach poza terenem kasyn gry, a skrajnie lakonicznymi rozważaniami Sądu (bez odniesienia się do materiału dowodowego i własnych ustaleń faktycznych), że rzekomo powód użytkował automaty o niskich wygranych bez wymaganego prawem zezwolenia;

5) naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez rażąco wadliwe uzasadnienie wyroku uniemożliwiające odczytanie motywów, które skłoniły Sąd do wypowiedzenia gołosłownego i lakonicznego wniosku, że powód użytkował automaty o niskich wygranych oraz brak wyjaśnienia, jakie znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy ma uwaga Sądu, że nie zawsze uznanie danego przepisu za przepis techniczny przesądza o obowiązku jego notyfikacji, które to błędy w istocie wykluczają lub co najmniej znacznie utrudniają instancyjną kontrolę zaskarżonego wyroku;

6) rażące naruszenie art. 107 § 1 k.k.s. w związku z art. 14 ust. 1 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych oraz w związku z art. 1 pkt 11 i art. 8 ust. 1 Dyrektywy 98/34/WE przez przyjęcie, że prowadzenie czynności karno-procesowych, w tym czynności zatrzymania każdej z rzeczy ocenionej przez funkcjonariuszy celnych jako automat do gier użytkowany poza terenem kasyna gry, w zakresie czynu stypizowanego w sankcjonującej normie art. 107 k.k.s., było czynnościami zgodnymi z prawem, w sytuacji gdy sankcjonowane normy zawarte w ustawie o grach hazardowych zakazujące urządzania gier na automatach poza terenem kasyn gry, są przepisami technicznymi w rozumieniu Dyrektywy 98/34/WE niezdatnymi do stosowania przez organy władzy publicznej (pomimo ich formalnego obowiązywania), a z uwagi na blankietowy charakter przepisu art. 107 § 1 k.k.s. brak możliwości stosowania przez krajowe organy władzy publicznej sankcjonowanych norm zawartych w ustawie o grach hazardowych dekompletuje zespół znamion czynu zabronionego opisanego w art. 107 § 1 k.k.s.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Naczelnika Urzędu (...) w P. i zastępowany przez Prokuratorę Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja powoda częściowo zasługuje na uwzględnienie, przy czym w przeważającej mierze niezależnie od zarzutów w niej sformułowanych.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy i Sąd Apelacyjny przyjmuje te ustalenia za własne. Natomiast dokonana przez Sąd pierwszej instancji ocena prawna żądania powoda jest nieprawidłowa w zakresie, w jakim dotyczy zastosowania art. 417 § 1 k.c. i przyjęcia braku bezprawności działań funkcjonariuszy celnych.

Zgodnie z treścią art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Przepis ten stanowi realizację wyrażonej w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP zasady, zgodnie z którą każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Nie ulega zatem wątpliwości, że wykładnia art. 417 § 1 k.c. musi być dokonywana z uwzględnieniem zasady, że każda szkoda wyrządzona niezgodnym z prawem działaniem władzy publicznej powinna zostać poszkodowanemu wynagrodzona.

Sąd pierwszej instancji słusznie skoncentrował się na dokonaniu oceny, czy bezprawne były polegające na zajęciu automatów do gry zachowania funkcjonariuszy celnych, z którymi powód wiąże powstanie szkody. Uznanie, że zachowania te były zgodne z prawem doprowadziło Sąd Okręgowy do wniosku, że w niniejszej sprawie nie została spełniona przewidziana w art. 417 § 1 k.c. przesłanka odpowiedzialności Skarbu Państwa polegająca na bezprawności zachowania funkcjonariuszy. Jednakże, zdaniem Sądu Apelacyjnego, ocena ta jest częściowo wadliwa.

W szczególności nie ma racji Sąd Okręgowy twierdząc, że powód nie wykazał, aby zachowania funkcjonariuszy celnych miały charakter bezprawny. Wskazać bowiem należy, że ocena tego, czy konkretne zachowanie funkcjonariusza publicznego było bezprawne, jest dokonywana na płaszczyźnie prawnej, a nie na płaszczyźnie ustaleń faktycznych. Dlatego dokonanie kwalifikacji ustalonego zachowania funkcjonariusza jako bezprawnego jest rolą sądu. Poszkodowany ma jedynie obowiązek udowodnienia zachowania, które było przyczyną szkody.

Zdaniem Sądu odwoławczego nie można dokonać oceny bezprawności zachowania funkcjonariuszy celnych abstrahując od treści rozstrzygnięć sądów rejonowych rozpoznających zażalenia na postanowienia prokuratorów rejonowych o zatwierdzeniu przeszukań i zatrzymaniu automatów. Należy więc rozważyć dwie różne sytuacje. W sprawach, w których sądy utrzymałyby w mocy postanowienia prokuratorów zatwierdzające zatrzymanie, nie byłaby możliwa ocena zachowań funkcjonariuszy celnych jako bezprawnych. Istniałoby wówczas bowiem prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające, że zatrzymanie rzeczy było zgodne z prawem i w postępowaniu cywilnym niedopuszczalne byłoby dokonywanie odmiennej oceny tego działania, skutkujące „podważaniem” prawomocnego orzeczenia sądu. W takim wypadku szkoda mogłaby pozostawać w związku przyczynowym wyłącznie z orzeczeniem sądu, a nie z działaniami funkcjonariuszy, albowiem wydanie orzeczenia zrywałoby łańcuch przyczynowo-skutkowy między zachowaniem funkcjonariuszy celnych a tak określoną szkodą (art. 361 § 1 k.c.). W niniejszej sprawie nie ustalono, aby sądy utrzymały w mocy postanowienia prokuratorów zatwierdzające zatrzymanie.

Na odmienną ocenę zasługuje druga z sytuacji, gdy sądy uchyliły postanowienia prokuratorów zatwierdzające zatrzymanie. Zgodnie z treścią art. 30 ust. 2 pkt 3 ustawy o Służbie Celnej funkcjonariusze celni mają uprawnienie do kontroli polegającej na sprawdzeniu prawidłowości przestrzegania przepisów prawa regulujących urządzenie i prowadzenie gier hazardowych, o których mowa w przepisach ustawy o grach hazardowych oraz zgodności tej działalności z udzieloną koncesją lub zezwoleniem oraz zatwierdzonym regulaminem. Wykonując kontrolę mogą w uzasadnionych wypadkach przeprowadzać w drodze eksperymentu, doświadczenia lub odtworzenia możliwości gry na automacie, gry na automacie o niskich wygranych lub gry na innym urządzeniu (art. 32 ust. 1 pkt. 13 ustawy) oraz zabezpieczać zebrane dowody (art. 32 ust. 1 pkt. 14 ustawy). Dodatkowo, art. 72 ustawy o Służbie Celnej uprawnia funkcjonariuszy do dokonania zatrzymania i przeszukania osób, zatrzymania oraz przeszukania pomieszczeń, bagażu, ładunków, środków transportu i statków w trybie i przypadkach określonych w kodeksie postępowania karnego. Art. 217 § 1 k.p.k. zaś stanowi, że rzeczy mogące stanowić dowód w sprawie lub podlegające zajęciu w celu zabezpieczenia kar majątkowych, środków karnych o charakterze majątkowym albo roszczeń o naprawienie szkody mogą być odebrane bez uprzedniej decyzji procesowej sądu lub prokuratora tylko w wypadkach niecierpiących zwłoki, jednak z obowiązkiem uzyskania następczo zatwierdzenia czynności (art. 217 § 3 k.p.k. w zw. z art. 220 § 3 k.p.k.).

Rację ma Sąd Okręgowy odwołując się do poglądów Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego z których wynika, że nie każde wadliwe działanie organu administracyjnego skorygowane w procedurze odwoławczej lub sądownoadministracyjnej może być automatycznie uznane za działanie bezprawne w rozumieniu art. 417 § 1 k.c. Nie oznacza to jednak, że żadne działanie organu, które w toku kontroli instancyjnej zostało zakwestionowane, nie może zostać uznane za bezprawne. W judykaturze ugruntowany jest pogląd, że w sferze odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za niezgodne z prawem działanie władzy publicznej przesłanką bezprawności oznacza naruszenie przez władzę publiczną przepisów prawa, przy czym nie każde naruszenie prawa będzie stanowiło podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej, ale jedynie takie, które stanowiło warunek konieczny do powstania szkody i którego normalnym następstwem w danych okolicznościach jest powstanie szkody (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., sygn. akt III CZP 125/05).

Trafnie również Sąd pierwszej instancji stwierdził, że fakt wszczęcia i prowadzenia postępowania karno-skarbowego, sformułowania zarzutów i wystąpienia z aktem oskarżenia, nawet gdy następnie w sprawie wydane zostało postanowienie o umorzeniu postępowania, nie stanowi per se czynu niedozwolonego w rozumieniu art. 417 k.c. Odmierna ocena dowodów nie przesądza bowiem o nielegalności tych czynności. Oznacza to jednak jedynie tyle, że nie ma automatycznego powiązania między sposobem zakończenia postępowania karnego lub karno-skarbowego a oceną legalności dokonywanych w tym postępowaniu czynności procesowych. Innymi słowy, zakończenie postępowania

umorzeniem lub uniewinnieniem nie oznacza, że z tego względu jakakolwiek czynność procesowa była bezprawna. I odwrotnie, zakończenie postępowania skazaniem nie wyklucza oceny poszczególnych czynności procesowych dokonanych w takim postępowaniu jako bezprawnych.

Należy podkreślić, że powtórzona w art. 417 § 1 k.c. za art. 77 ust. 1 Konstytucji RP przesłanka niezgodności z prawem nie jest warunkowana stwierdzeniem winy, wymaga natomiast wykazania bezprawności, a ta rozumiana jest w orzecznictwie jako zachowanie kolidujące z porządkiem prawnym, polegające na sprzeczności między zakresem kompetencji organu, sposobem jego postępowania i treścią rozstrzygnięcia wynikającymi z wzorca ustawowego, a jego działaniem rzeczywistym (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 stycznia 2002 r., I CKN 581/99; z dnia 6 lutego 2002 r., V CKN 1248/00; z dnia 19 kwietnia 2012 r., IV CSK 406/11). Odpowiedzialność Skarbu Państwa oparta na tym przepisie nie ma zatem charakteru kwalifikowanego, ograniczonego do przypadków rażącego naruszenia prawa. Z uwagi na istotę władzy sądowniczej, takie podwyższone kryterium jest przyjmowane jedynie przy ocenie zgodności z prawem orzeczenia sądowego (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CNP 132/06), co nie dotyczy niniejszej sprawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego dla ustalenia odpowiedzialności pozwanego za ewentualną szkodę spowodowaną zatrzymaniem automatów do gier o numerach (...) (zatrzymanych u A. Ż. (2)), (...) (zatrzymanego u P. W.), (...) (zatrzymanych u D. K.) wystarczające jest stwierdzenie, że działania funkcjonariuszy celnych wykroczyły poza kompetencje wynikające z przepisów kodeksu postępowania karnego i kodeksu karnego skarbowego. Tymczasem na to, że działania te były sprzeczne z przepisami k.p.k. jednoznacznie wskazuje treść postanowień sądów rejonowych uchylających postanowienia prokuratorów rejonowych o zatwierdzeniu zatrzymania rzeczy, z uwagi na naruszenie art. 217 § 1 i 4 k.p.k. Nie można również nie dostrzec, zaskarżone działania funkcjonariuszy celnych dotyczyły tak fundamentalnych praw i wolności, jak prawo własności (art. 22 Konstytucji RP) i swoboda działalności gospodarczej (art. 23 Konstytucji RP). Dlatego uznać należy, że opisane naruszenia prawa miały charakter istotny.

Zdaniem Sądu odwoławczego w wypadkach, w których sądy uchylili postanowienia prokuratorów o zatrzymaniu rzeczy wskazując na naruszenie przez organy celne przepisów k.p.k., działanie funkcjonariuszy celnych należy ocenić jako bezprawne w rozumieniu art. 417 § 1 k.c., co skutkuje odpowiedzialnością odszkodowawczą Skarbu Państwa. W tej sytuacji zagadnienie obowiązywania i stosowania przepisów ustawy o grach hazardowych w świetle dyrektywy notyfikacyjnej nie ma w niniejszej sprawie istotnego znaczenia.

Zgodnie z treścią art. 361 § 2 k.c. naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono. Według Sądu Apelacyjnego powód w niniejszej sprawie trafnie wiąże szkodę w postaci utraconych dochodów (opłat ryczałtowych) z zatrzymaniem przez funkcjonariuszy celnych automatów do gry. Oczywiście jest, że kontrahenci powoda z uwagi na pozbawienie ich możliwości korzystania ze znajdujących się w ich lokalach maszyn nie byli zobowiązani do uiszczenia na rzecz powoda opłat ryczałtowych przewidzianych w zawartych z nim umowach o współpracy. Należy więc uznać, że szkoda w postaci utraconych korzyści pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z bezprawnymi działaniami funkcjonariuszy celnych (art. 361 § 1 k.c.).

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut pozwanego, że powód dysponując większą liczbą maszyn niż punktów, w których były one użytkowane, zastępował zatrzymaną maszynę inną, a w konsekwencji nie ponosił szkody w postaci utraconych korzyści, a także, iż umowy zawarte przez powoda z przedsiębiorcami były nieważne i w związku z tym pobierane od nich opłaty ryczałtowe były świadczeniami nienależnym. Pierwszy z zarzutów wskazuje na brak szkody w majątku powoda, zaś drugi podważa istnienie związku przyczynowego między zachowaniem funkcjonariuszy celnych a szkodą przez odwołanie się do *causa superveniens*, czyli przyczyny dodatkowej (rezerwowej), która w wypadku wyeliminowania z łańcucha przyczynowo-skutkowego kwestionowanego zachowania funkcjonariuszy doprowadziłaby do tego samego rezultatu, tj. utraty przez powoda opłat ryczałtowych.

Odnosząc się do pierwszego zarzutu wskazać należy, że pozwany nie udowodnił twierdzenia o dysponowaniu przez powoda większą liczbą maszyn i zastępowaniu maszyn zatrzymanych innymi, pomimo że to na nim spoczywał ciężar

udowodnienia tych okoliczności (art. 6 k.c.). Natomiast co do drugiego z zarzutów, to zdaniem Sądu Apelacyjnego zagadnienie ważności umów łączących powoda z innymi przedsiębiorcami ma w niniejszej sprawie istotnego znaczenia. Podstawowe znaczenie ma bowiem to, czy w normalnym toku zdarzeń powód otrzymywałby od swoich kontrahentów opłaty ryczałtowe. Tymczasem pozwany nie wskazał na żadne okoliczności, które mogłyby prowadzić do wniosku, że kontrahenci powoda powoływaliby się na nieważność umów o wspólnym przedsięwzięciu i odmawialiby spełnienia świadczenia w postaci opłaty ryczałtowej, o ile umowy te istotnie są dotknięte takimi wadami.

W ocenie Sądu Apelacyjnego powód udowodnił wysokość szkody polegającej na utracie korzyści w postaci opłat ryczałtowych dowodami z dokumentów w postaci umów o współpracy, z których wynikała wysokość należnych mu opłat ryczałtowych, postanowień sądów rejonowych, z których wynikała data zajęcia automatów, a także innych dokumentów, z których wynikały daty wygaśnięcia umów, zastąpienia urządzeń innymi, bądź zwrotu urządzeń przez organ administracyjny. W toku procesu pozwany skutecznie nie zakwestionował wskazanych przez powoda kwot utraconych korzyści, ani długości okresów, w których utrata korzyści miała miejsce.

Dlatego Sąd odwoławczy zmienił częściowo zaskarżony wyrok i uwzględnił powództwo o zapłatę kwoty 54.782,29 zł wraz z ustawowymi odsetkami. Na powyższą kwotę składają się następujące kwoty częściowe:

- 37.896,60 zł tytułem nieotrzymania opłat ryczałtowych w okresie od 18 października 2012 r. do 1 października 2013 r. za urządzenia o nr: (...) - udostępnione A. Ż. (1) (3 x 12.632,20 zł);
- 1.856,53 zł tytułem nieotrzymania opłat ryczałtowych w okresie od 20 listopada 2010 r. do 27 grudnia 2010 r. za urządzenie o nr (...) - udostępnione P. W.;
- 5.848,48 zł tytułem nieotrzymania opłat ryczałtowych w okresie od 12 marca 2011 r. do 17 marca 2011 r. za urządzenia o nr (...) oraz w okresie od 12 marca 2011 r. do 26 czerwca 2011 r. za urządzenie o nr (...) - udostępnione D. K.;
- 9.180,68 zł tytułem nieotrzymania opłat ryczałtowych w okresie od 26 marca 2011 r. do 26 czerwca 2011 r. za urządzenia o nr (...) - udostępnione D. K..

Ustawowe odsetki od kwoty 54.782,29 zł zostały zasądzone za okres od dnia 3 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty. Ponieważ powód nie powoływał się na wcześniejsze wezwanie pozwanego do zapłaty, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 455 k.c. przyjął, że zobowiązanie powinno zostać spełnione przez pozwanego niezwłocznie (tj. w terminie 14 dni) po doręczeniu mu odpisu pozwu, co nastąpiło w dniu 19 marca 2014 r. (k. 255 akt).

Natomiast nie ma racji powód twierdząc, że doznana przez niego szkoda polega również na tym, że w okresie, gdy jego kontrahenci zostali pozbawieni możliwości czerpania korzyści z zatrzymanych automatów, był on zobowiązany do uiszczania czynszu dzierżawnego na rzecz właściciela maszyn. Wydatek ten nie pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z działaniami funkcjonariuszy celnych, albowiem powód byłby zobowiązany do zapłaty czynszu także wówczas, gdyby maszyny nie zostały zatrzymane jako dowody rzeczowe. Z uwagi na brak normalnego związku przyczynowego z bezprawnym zachowaniem funkcjonariuszy urzędu celnego, należne powodowi od Skarbu Państwa odszkodowanie nie może obejmować kwot wydatkowanych przez niego na zapłatę czynszu dzierżawnego za urządzenia i powództwo w tej części zostało słusznie oddalone.

Zasadnie zostało oddalone także powództwo o zapłatę odszkodowania w postaci utraconych korzyści (opłat ryczałtowych) w związku z zajęciem przez funkcjonariuszy cennych automatów do gier w lokalach należących do K. K. i A. K., albowiem w tych wypadkach powód nie udowodnił bezprawności działania funkcjonariuszy celnych. Zgodnie z art. 6 k.c. to na powodzie spoczywał ciężar udowodnienia okoliczności faktycznych, na których podstawie można by dokonać oceny działań organu administracyjnego jako bezprawnych. Ponieważ powód nie udowodnił, aby w sądy rejonowe w tych przypadkach uchylły postanowienia prokuratorów rejonowych o zatwierdzeniu przeszukań i zatrzymaniu automatów, nie ma podstaw do przyjęcia, że te konkretnie czynności funkcjonariuszy celnych naruszyły przepisy kodeksu postępowania karnego.

Podstawą orzeczenia Sądu Apelacyjnego były art. 385 i art. 386 § 1 k.p.c. O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. poprzez wzajemne ich zniesienie między stronami.